

УДК 338.486.6:640.4:336.77

JEL G20, G21, L89

DOI 10.32782/2786-765X/2025-8-13

Новак У.П.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

Мандрик В.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9367-1617>

Говда Г.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-9546>

ФІНАНСУВАННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Фінансування готельно-ресторанного бізнесу в Україні є важливим чинником його стабільності та розвитку, особливо в умовах економічних криз та війни. Доступ до фінансових ресурсів дозволяє підприємствам модернізувати інфраструктуру, покращувати якість послуг і зберігати конкурентоспроможність. Однак зараз галузь стикається з труднощами у залученні банківських кредитів. У дослідженні розглянуто основні виклики, що постають при фінансуванні готельно-ресторанного бізнесу, зокрема високий відсоток невдач; відсутність застави; обмежена кредитна історія; сезонний характер бізнесу; відсутність досвіду. Проаналізовано динаміку кількості діючих підприємств готельно-ресторанного бізнесу в Україні та їх фінансових результатів, виявлено, що малий бізнес відіграє суттєву роль у відновленні ринку, однак потребує більшої державної підтримки та спеціалізованих кредитних програм. Наведені чинники, які стримують банківське кредитування готельно-ресторанного бізнесу. Запропоновані шляхи покращення банківського кредитування готельно-ресторанного бізнесу.

Ключові слова: фінансування, банківське кредитування, банк, кредит, готельно-ресторанний бізнес.

Постановка проблеми. Фінансування готельно-ресторанного бізнесу в Україні є одним із ключових чинників його стабільного розвитку, особливо в умовах складної економічної ситуації. Доступ до фінансових ресурсів дає змогу підприємствам модернізувати інфраструктуру, покращувати якість послуг, розширювати бізнес та підтримувати конкурентоспроможність. Однак залучення капіталу є складним завданням, оскільки готельно-ресторанний бізнес часто стикається з високими кредитними ставками, жорсткими вимогами банків та нестачею ліквідного забезпечення.

Роль банківського кредитування в цьому процесі є визначальною, адже традиційні кредитні інструменти залишаються основним джерелом фінансування для більшості підприємств. В умовах війни система кредитних відносин зазнає суттєвих змін, що впливає на загальну фінансово-економічну стабільність країни. Насамперед, спостерігається значне скорочення обсягів кредитування реального

сектору економіки, оскільки банки зосереджуються на зменшенні ризиків та забезпеченні ліквідності. В результаті фінансові ресурси спрямовуються переважно в короткострокові та оборотні активи, що знижує інвестиційну активність та ускладнює фінансування довгострокових проектів, зокрема у сфері відновлення інфраструктури та бізнесу.

Через зростання невизначеності, макроекономічної нестабільності та воєнних загроз банки змушені переглядати свої кредитні політики, запроваджувати більш жорсткі вимоги до позичальників та скорочувати кредитні ліміти. Це ускладнює доступ підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, до необхідних фінансових ресурсів, що обмежує можливості для їхньої адаптації та розвитку в складних умовах. Готельно-ресторанний бізнес, як один із найбільш вразливих секторів, зазнає особливих труднощів у залученні кредитних коштів, що ще більше посилює кризові явища у цій сфері.

Війна значно обмежує здатність кредиту виконувати свою основну функцію – стимулювати економічний розвиток та інвестиційну активність. Через зниження кредитування вітчизняні підприємства стикаються з дефіцитом капіталу, що ускладнює їхню операційну діяльність та стримує післявоєнне відновлення економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблемних аспектів та викликів у сфері фінансування має важливе значення для формування стійкої фінансової системи, підтримки бізнесу та стимулювання економічного зростання. Питання фінансування різних галузей економіки, зокрема банківського кредитування, є актуальною темою досліджень для багатьох українських вчених. Зокрема, Крупка М., Ванькович Д. та Кульчицький М. [9] особливу увагу приділяли висвітленню сучасних тенденцій у підходах до банківського кредитування пріоритетних галузей економіки в Україні, Павлішина Н.М. та Дейниченко О.В. [10] вивчали вплив кредитної діяльності банків на розвиток реального сектору економіки, Дробязко А.О., Безпалый С.Б. [6] та Касич А.О., Підкуйко О.О., Коротенкова І.М. [7] досліджували роль державних банків у розвитку національної економіки, Андрос С.В. [1] розглядала банківське кредитування аграрних підприємств, Кретов Д.Ю., Яковлева В.І. [8] аналізували загальні аспекти щодо кредитування готельно-ресторанного бізнесу в Україні.

Водночас багато питань, які стосуються ефективного використання наявних фінансових ресурсів, пошуку альтернативних джерел фінансування підприємницької діяльності, а також ролі банківського кредитування у розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні залишаються недостатньо дослідженими та рідко розглядаються в сучасній економічній літературі. Зокрема, потребують більш глибокого аналізу такі аспекти, як систематизація основних викликів у сфері фінансування готельно-ресторанного бізнесу, визначення ключових чинників, що впливають на обсяги та структуру банківського кредитування, а також дослідження їхнього впливу на кредитний процес.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування викликів, що постають при фінансуванні готельно-ресторанного бізнесу, дослідження чинників, що обмежують можливість отримання банківських кредитів готельно-ресторанними закладами та розроблення рекомендацій для покращення банківського кредитування цієї галузі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готельно-ресторанний бізнес

відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, сприяючи покращенню якості туристичних послуг, стимулюванню внутрішнього та міжнародного туризму, а також зміцненню економічної стабільності регіонів. Ця сфера є не лише джерелом прибутку для підприємців, а й ключовим чинником формування позитивного іміджу країни на світовій арені.

Значний вплив готельно-ресторанного бізнесу відчутний у багатьох аспектах економіки, оскільки він сприяє залученню інвестицій у туристичну інфраструктуру, розширенню підприємницької діяльності та розвитку суміжних галузей, таких як транспорт, сільське господарство та роздрібна торгівля. Завдяки його активному функціонуванню створюються нові можливості для малого та середнього бізнесу, що забезпечує додаткові надходження до бюджету та підтримує економічне зростання.

Сьогодні готельно-ресторанний бізнес переживає чи не найбільш кризовий період за всю історію незалежності України. Поширення у глобальному масштабі пандемії COVID-19, а також повномасштабне вторгнення ворога, серйозно зачепило цей бізнес, спровокувавши, таким чином, його критичний фінансовий стан [5].

Згідно з дослідженням Світового банку [13], майже 84% опитаних підприємств зазначили, що мають труднощі з доступом до фінансових ресурсів. Результати опитування свідчать, що найбільше проблеми з пошуком нових джерел фінансування та доступом до необхідних обсягів фінансування відчувають великі компанії: 69% із них вже мають боргові зобов'язання або очікують їх виникнення. Цей показник є вищим, ніж у представників малого бізнесу (50%) та середніх підприємств (56%). Фінансова нестабільність охоплює всі сфери економіки, проте особливо негативно вона позначається на готельно-ресторанному бізнесі – 63% його представників повідомили про серйозні фінансові проблеми.

Забезпечення фінансування для готельно-ресторанного бізнесу може бути складним завданням, особливо для підприємців-початківців. Основні виклики, що постають при фінансуванні готельно-ресторанного бізнесу наведено у табл. 1.

Розуміння цих викликів може краще підготувати підприємців до процесу фінансування та дозволить вивчити різні його варіанти, адаптовані до конкретних потреб готельно-ресторанного бізнесу. Передбачаючи такі виклики та розробивши надійний фінансовий план, є можливість збільшити шанси

Таблиця 1

Основні виклики, що постають при фінансуванні готельно-ресторанного бізнесу

№ з/п	Виклики	Сутність викликів	Можливий варіант вирішення
1	Високий відсоток невдач	Для готельно-ресторанного бізнесу характерний високий відсоток відмов, що змушує кредиторів та інвесторів бути обережними при розгляді запитів на фінансування.	Розроблення надійного бізнес-плану та урахування потенційних ризиків.
2	Відсутність застави	Багато традиційних варіантів фінансування вимагають застави, зокрема майна чи активів, які може бути важко надати новим власникам кредиторам.	Вивчення альтернативних методів фінансування
3	Обмежена кредитна історія	Нові заклади готельно-ресторанного господарства часто мають обмежену кредитну історію, що ускладнює отримання традиційних позик.	Пошук спеціалізованого фінансування або стратегії самофінансування
4	Сезонний характер бізнесу	Готелі та ресторани можуть відчувати коливання доходу через сезонні зміни, що може вплинути на сприйняття кредиторами ризику.	Надання детального фінансового плану, який враховує сезонні коливання та демонструє стратегії пом'якшення впливу.
5	Відсутність досвіду	Кредитори можуть віддати перевагу фінансуванню готельно-ресторанних закладів, які очолюють особи з досвідом роботи в галузі.	Партнерство з досвідченими професіоналами або пошук наставництва.

Джерело: розроблено авторами

отримати необхідне фінансування для розвитку готельно-ресторанного бізнесу.

Розглянемо динаміку кількості діючих підприємств готельно-ресторанного бізнесу в Україні та їх фінансових результатів на основі даних, наведених у табл. 2.

Наведені дані свідчать про значні коливання фінансових результатів у сфері готельно-ресторанного бізнесу, зумовлені макроекономічними кризами – пандемією COVID-19 у 2020–2021 роках та повномасштабним вторгненням РФ у 2022 році. У 2020 році кількість підприємств готельно-ресторанного бізнесу майже не змінилася порівняно з 2015 роком, що свідчить про відносну стійкість галузі на початкових етапах пандемії. Однак у 2021 році зафіксоване зменшення кількості активних підприємств

(з 7697 у 2020 році до 7560 у 2021 році), що вказує на поступове закриття підприємств готельно-ресторанної індустрії через карантинні обмеження, зниження туристичних потоків і падіння купівельної спроможності населення. Попри це, структура бізнесу залишалася відносно стабільною: малий бізнес залишався домінуючим (97%), а частка середніх підприємств навіть зменшилася до 3,0%, що свідчить про складнощі для підприємств середнього сегмента в умовах кризи.

2022 рік став критичним для галузі – кількість активних підприємств скоротилася більш ніж на третину, до 4805, що є найнижчим показником за весь період спостереження. Це пояснюється масовим закриттям закладів через бойові дії, знищенням туристичної інфраструктури, скороченням платоспроможного

Таблиця 2

Кількість підприємств готельно-ресторанного бізнесу в Україні та їх фінансові результати

	2015	2020	2021	2022	2023
Всього підприємств, од.	7700	7697	7560	4805	5628
З них, %					
великі	–	–	–	–	–
середні	3,2	3,2	3,0	3,8	2,7
малі	96,8	96,8	97,0	96,2	97,3
Фінансовий результат (сальдо), млн грн.	-7094,4	-4440,9	5347,2	-8594,7	3682,5
прибуток, млн грн	771,4	2059,2	7002,7	1464,2	6349,3
збиток, млн грн	7865,8	6500,1	1655,5	10058,9	2666,8
питома вага підприємств, які отримали збиток, %	28,1	40,9	36,3	44,2	36,1

Джерело: сформовано на основі даних [12, с. 212, 227]

попиту та загальною економічною нестабільністю. У 2022 році також зафіксовано зменшення частки середніх підприємств (до 3,0%), що може свідчити про їхню вразливість до макроекономічних шоків.

Попри складну ситуацію, у 2023 році спостерігається часткове відновлення бізнесу – кількість діючих підприємств зросла до 5628, що вказує на поступову адаптацію до нових умов, відкриття нових закладів або повернення на ринок деяких підприємств. Водночас структура бізнесу за розмірами змінилася: частка середніх підприємств знизилася до 2,7%, тоді як частка малих підприємств досягла 97,3%. Це свідчить про те, що ринок у 2023 році почав відновлюватися переважно за рахунок малих суб'єктів господарювання, які є більш мобільними та пристосованими до змін.

Щодо фінансових результатів, зазначимо, що пандемія COVID-19 призвела до скорочення прибутковості у 2020 році, але у 2021 році ситуація значно покращилася завдяки відновленню туристичних потоків і внутрішнього попиту. Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році спричинило рекордні збитки, зменшення доходів і значне зростання кількості збиткових підприємств готельно-ресторанного бізнесу. У 2023 році фінансові результати покращилися, прибуток зріс, а кількість збиткових підприємств зменшилася, що свідчить про адаптацію бізнесу до нових умов та відновлення попиту.

Отже, готельно-ресторанний бізнес в Україні переживає одну з найбільших криз в історії, що була спровокована спочатку пандемією COVID-19, а згодом – масштабним військовим вторгненням. Якщо пандемія спричинила поступове скорочення кількості підприємств, то війна стала катастрофічним ударом, який призвів до масового закриття закладів готельно-ресторанної індустрії. Проте у 2023 році спостерігається певне відновлення ринку, яке відбувається переважно за рахунок малого бізнесу. Це свідчить про високу адаптивність галузі, хоча для її повноцінного відновлення необхідні сприятливі фінансові умови, зокрема доступ до банківського кредитування та державної підтримки.

Не можемо не погодитись з українськими дослідниками [8], що малі та середні підприємства готельно-ресторанного бізнесу стикаються з низкою перешкод під час отримання банківських кредитів, а саме:

– висока вартість кредитів – через недостатню прозорість фінансових операцій та неофіційну частину доходів підприємства змушені сплачувати підвищені відсоткові

ставки. Банки оцінюють такі компанії як ризикові, що призводить до додаткових комісій та збільшення загальної вартості кредитних ресурсів;

– брак забезпечення – малий та середній бізнес часто не має достатніх активів для застави, що ускладнює процес отримання кредиту. Це особливо актуально для підприємств, які планують розширення та потребують значного фінансування на оновлення матеріально-технічної бази;

– низький рівень зацікавленості банків – фінансові установи не завжди охоче співпрацюють із мікро- та малими підприємствами, оскільки невеликі кредитні суми приносять обмежений прибуток. Для банків такі операції можуть бути економічно не вигідними, оскільки отриманий дохід не покриває витрат на обслуговування таких позик.

Згідно з офіційною статистикою [11] станом на 1 грудня 2024 року українські банки спрямували понад 5 млрд грн у готельно-ресторанний бізнес, що становить лише 0,6% від загального обсягу виданих кредитів. Розглянемо розподіл кредитів, наданих готельно-ресторанним закладам, на основі даних, наведених у табл. 3.

Дані табл. 3 свідчать, що найбільшу частку кредитів отримали середні підприємства – 3,62 млрд грн, що становить близько 70% загальної суми кредитування в секторі. Основна частина цих коштів (3,08 млрд грн) залучена у національній валюті, що вказує на більшу доступність гривневого фінансування. Це може бути пов'язано з підтримкою національної банківської системи, державними кредитними програмами або обмеженим доступом середнього бізнесу до іноземного кредитування. Малі підприємства (без мікропідприємництва) отримали 100,95 млн грн кредитних коштів, що є досить скромним показником у порівнянні із середніми підприємствами, а мікропідприємства отримали загалом близько 362,29 млн грн кредитів.

Як бачимо, у категорії «Інші» зосереджено 1,08 млрд грн банківських кредитів, що є доволі значною сумою. Це може включати різні юридичні форми бізнесу, включно з новими компаніями, франчайзинговими підприємствами або окремими сегментами готельно-ресторанного бізнесу, які не підпадають під загальноприйняті класифікації.

Для наочності відобразимо структуру наданих кредитів підприємствам готельно-ресторанного бізнесу на рис. 1.

Дані Національного банку України [11] свідчать, що останніми роками найбільше кредитів готельно-ресторанний бізнес

Таблиця 3

Розподіл кредитів, наданих суб'єктам готельно-ресторанного бізнесу станом на 1 грудня 2024 року, тис. грн

Розмір суб'єкта господарювання	Залишки коштів за кредитами, наданими суб'єктам господарювання		
	усього	національна валюта	іноземна валюта
Суб'єкт великого підприємництва	–	–	–
Суб'єкт середнього підприємництва	3 619 575,93	3 081 656,68	537 919,25
Суб'єкт малого підприємництва, що не є суб'єктом мікропідприємництва	100 951,00	75 763,97	25 187,04
Суб'єкт мікропідприємництва, річний дохід якого перевищує суму, еквівалентну 50 тис. євро та не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро	96 516,82	96 516,82	–
Суб'єкт мікропідприємництва, річний дохід якого не перевищує суму, еквівалентну 50 тис. євро	265 772,68	255 850,54	9 922,14
Інші	1 088 975,15	995 807,16	93 167,98
Разом	5 171 791,59	4 505 595,17	666 196,41

Джерело: сформовано на основі даних [11]

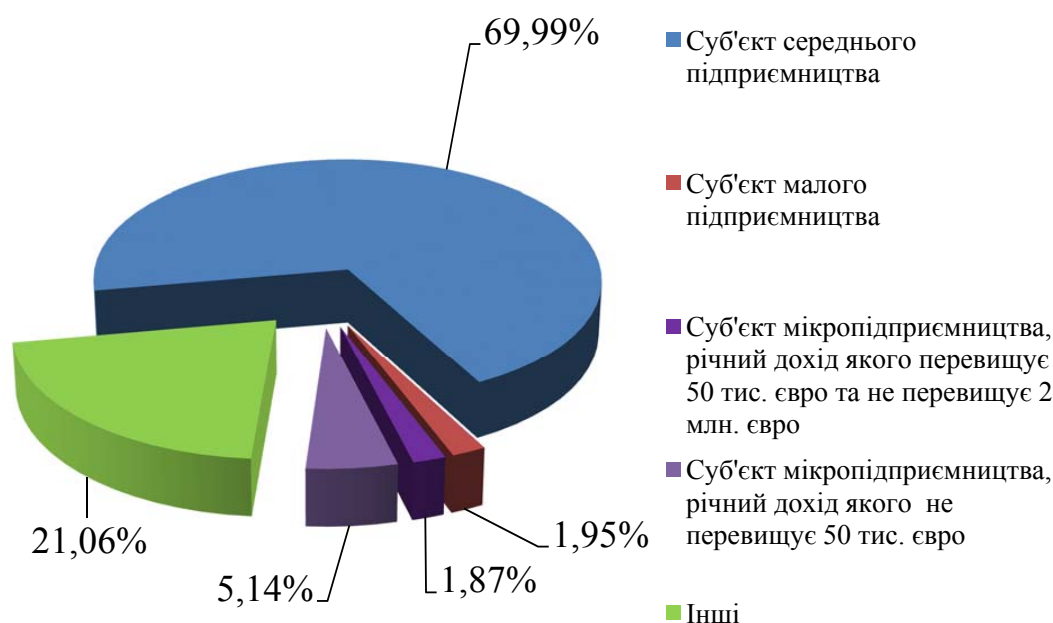

Рис. 1. Структура наданих кредитів суб'єктам готельно-ресторанного бізнесу станом на 1 грудня 2024 року

Джерело: побудовано авторами на основі даних [11]

отримав від державного банку «Укрексімбанк», зокрема станом на 01.12.2024 р. – на суму 2602,7 млн грн, на 01.12.2023 р. – 2860,5 млн грн, на 01.12.2022 р. – 2850,8 млн грн. Це пов'язано з виконанням Програми кредитування мікро, малих та середніх підприємств, яка реалізується внаслідок підписання кредитної угоди між АТ «Укрексімбанк» та Європейським банком реконструкції та розвитку на суму, що еквівалентна 25 млн дол. США [4].

Окрім програми для кредитування готельно-ресторанного бізнесу мають АТ КБ

«ПриватБанк» та АТ АБ «Південний». Так, АТ КБ «ПриватБанк» пропонує спеціалізовані послуги для підприємств готельно-ресторанного бізнесу, спрямовані на його підтримку та розвиток. Серед основних фінансових продуктів, доступних для таких підприємств, є кредитні програми, зокрема кредитна лінія та державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка спрямована на спрощення доступу малого та середнього бізнесу до фінансування за пільговими умовами. Окрім них, АТ КБ «ПриватБанк» пропонує підприємствам

готельно-ресторанного бізнесу комплексні рішення для управління фінансами, включаючи еквайрінг, зарплатні проекти, депозитні програми та інші послуги, спрямовані на оптимізацію бізнес-процесів та підвищення ефективності діяльності [2]. АТ АБ «Південний» окрім державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» пропонує спеціальні продуктивні рішення для підприємців, які працюють в готельному та ресторанному бізнесі, зокрема тарифний пакет «Універсальний», торгівельний еквайрінг, зарплатні проекти, кредити на поточну діяльність, депозит «Комфортний» [3].

Все ж варто зазначити, що загалом банки часто неохоче кредитують підприємства готельно-ресторанного бізнесу через низку чинників, які роблять цю галузь ризикованим для фінансових установ. Основні причини відобразимо на рис. 2.

Готельно-ресторанний бізнес вважається ризикованим через високу конкуренцію, нестабільні доходи та відсутність достатнього заставного майна. Це змушує банки або відмовляти в кредитуванні, або висувати жорсткі умови, що обмежує доступ підприємств готельно-ресторанного бізнесу до фінансування.

Рис. 2. Чинники, які стримують банківське кредитування готельно-ресторанного бізнесу

Джерело: розроблено авторами

На нашу думку, для покращення банківського кредитування готельно-ресторанного бізнесу в Україні можна запропонувати здійснення заходів в межах співпраці органів влади та фінансових установ:

– оптимізувати умови кредитування для підприємств готельно-ресторанного бізнесу шляхом зниження процентних ставок через компенсаційні механізми з боку держави; подовження строків кредитування, що дасть змогу підприємствам більш ефективно планувати фінансові зобов'язання; спрощення вимог до застави;

– здійснювати державну підтримку та запровадити спеціальні програми фінансування, зокрема гарантії для бізнесу від держави або фондів розвитку, які зменшують ризики для банків і спрощують доступ до позик; пільгові кредити для розвитку туристичної та ресторанної інфраструктури, аналогічно до програм «Доступні кредити 5-7-9%»; грантові програми, які дозволять компенсувати частину витрат на модернізацію готельно-ресторанного бізнесу;

– запровадити альтернативні фінансові інструменти, зокрема кредитні лінії з гнучкими умовами погашення, що адаптуються до сезонних коливань у сфері готельно-ресторанного бізнесу;

– налагодити тісну співпрацю банківських установ і бізнесу, а саме здійснювати консультаційну підтримку для підприємств на етапі розроблення бізнес-планів та формування фінансових звітів для підвищення шансів на отримання кредиту, а також використовувати спеціалізовані кредитні продукти для готельно-ресторанного бізнесу, адаптовані до його особливостей.

Запровадження цих заходів сприятиме розширенню доступу підприємств готельно-ресторанного бізнесу до фінансових ресурсів банківських установ, підвищенню їхньої стійкості та розвитку галузі загалом.

Висновки. Готельно-ресторанний бізнес в Україні стикається зі значними фінансовими викликами, зокрема через високі кредитні

ставки, нестачу ліквідного забезпечення та обмежений доступ до банківського кредитування. Водночас попри складні умови, спостерігається певна адаптація бізнесу до нових реалій, зокрема через активізацію малого підприємництва, використання державних програм фінансування та залучення альтернативних джерел інвестицій. Державні ініціативи, такі як програма «Доступні кредити 5-7-9%», допомагають покращити ситуацію, проте їхній вплив залишається обмеженим.

Підтримка та ефективне фінансування готельно-ресторанного бізнесу в Україні є важливими для збереження економічної стабільності та створення робочих місць, так як він відіграє ключову роль у підтримці малого та середнього підприємництва, забезпечуючи роботою тисячі людей, від кухарів і офіціантів до постачальників продуктів і послуг. У складних умовах війни та економічних викликів стабільна робота ресторанів і готелів сприяє відновленню місцевої економіки, підтримує виробників сільськогосподарської продукції та допомагає адаптуватися до нових реалій ведення бізнесу.

Окрім економічного впливу, фінансування готельно-ресторанного бізнесу важливе для соціальної стійкості та туристичної привабливості країни. Розвиток цієї галузі також допомагає зберегти культурну спадщину та гастрономічні традиції, що сприяє майбутньому відродженню туризму. Ефективна фінансова підтримка та державні ініціативи дадуть змогу підприємствам адаптуватися до викликів, зберегти робочі місця та стати частиною економічного відновлення України.

Для стабілізації та розвитку готельно-ресторанного бізнесу необхідно розширити фінансові можливості підприємств, зокрема через зниження кредитних ставок, створення додаткових програм підтримки та залучення іноземних інвесторів. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити довгострокову стійкість галузі, сприятиме її післявоєнному відновленню та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Бібліографічний список

1. Андрос С. В. Банківське кредитування як дієвий спосіб вирішення проблеми економічного розвитку аграрних підприємств. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2024. № 1 (27). С. 5–17.
2. АТ КБ «ПриватБанк». Галузеве рішення для HoReCa. URL: <https://privatbank.ua/business/uslugi-dlya-horeca> (дата звернення: 05.02.2025).
3. АТ АБ «Південний». HoReCa. URL: <https://bank.com.ua/horeca> (дата звернення: 05.02.2025).
4. АТ «Укресімбанк». Програма Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <https://www.eximb.com/ua/business/corporate/corporate-kredyty/corporate-mfo/corporate-mfo-ebrr.html> (дата звернення: 04.02.2025).

5. Баженова С., Пологовська Ю., Канцур І. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22> (дата звернення: 15.01.2025).
6. Дробязко А. О., Безпалый С. Б. Роль банків за участю держави в капіталі у розвитку реального сектору економіки України. *Фінанси України*. 2018. № 11. С. 76–105.
7. Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М. Роль державних банків у розвитку національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 35–40.
8. Кретов Д. Ю., Яковлева В. І. Кредитування готельно-ресторанного бізнесу в Україні. *Progressive Science and Achievements: 3rd ISPC (May 16–18, 2024; Doha, Qatar)*. 2024. No. 200. Pp. 24–27. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/6178> (дата звернення: 20.01.2025).
9. Крупка М., Ванькович Д., Кульчицький М. Банківське кредитування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21> (дата звернення: 11.01.2025 р.).
10. Павлішина Н. М., Дейниченко О. В. Вплив кредитної діяльності банків на розвиток реального сектору економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 7. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.74> (дата звернення: 11.01.2025).
11. Розподіл кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валютах за розміром суб'єкта господарювання та видами економічної діяльності, що класифікуються за розділами, з них непрацюючих у визначенні, наведеному в Положенні № 351. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Loans_MSE_KVED.zip (дата звернення: 02.02.2025).
12. Статистичний щорічник України 2023. Київ, 2024. 269 с.
13. Ukraine: Firms through the War. November 28, 2023. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/56478284-da0c-4f4d-ac9c-10d12870564e/content> (дата звернення: 21.01.2025).

References

1. Andros S.V. (2024) Bankivske kredyтування як дієвий спосіб вирішення проблеми економічного розвитку аграрних підприємств [Bank lending as an effective way to solve the problem of economic development of agricultural enterprises]. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету – Economic Journal of Odesa Polytechnic University*, vol. 1 (27), pp. 5–17.
2. АТ КБ “ПриватБанк”. Галузеве рішення для HoReCa [JSC CB PrivatBank. Industry-specific solution for HoReCa]. Available at: <https://privatbank.ua/business/uslugi-dlya-horeca> (accessed February 05, 2025)
3. АТ АВ “Південний”. HoReCa [JSC JSB Pivdenny. HoReCa]. Available at: <https://bank.com.ua/horeca> (accessed February 05, 2025)
4. АТ “Укрексімбанк”. Програма Європейського банку реконструкції та розвитку [JSC Ukreximbank. Program of the European Bank for Reconstruction and Development]. Available at: <https://www.eximb.com.ua/business/corporate/corporate-kredyty/corporate-mfo/corporate-mfo-ebrr.html> (accessed February 04, 2025)
5. Bazhenova S., Polohovska Yu., Kantsur I. (2022) Rozvytok hotelno-restorannoho biznesu v umovakh sohodennia [Development of the hotel and restaurant business in the current conditions]. *Економіка та суспільство – Economy and society*, vol. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22> (accessed January 15, 2025)
6. Drobiazko A.O., Bezpalii C.B. (2018) Rol bankiv za uchastiu derzhavy v kapitali u rozvytku realnogo sektoru ekonomiky Ukrainy [Role of banks with state participation in the capital in the development of the real sector of the Ukrainian economy]. *Фінанси України – Finance of Ukraine*, vol. 11, pp. 76–105.
7. Kasych A.O., Pidkuiko O.O., Korotenkova I.M. (2020) Rol derzhavnykh bankiv u rozvytku natsionalnoi ekonomiky [The role of state-owned banks in the development of the national economy]. *Інвестиції: практика та досвід – Investments: practice and experience*, vol. 4, pp. 35–40.
8. Kretov D.Iu., Yakovlieva V.I. (2024) Kredyтування hotelno-restorannoho biznesu v Ukraini [Lending to the hotel and restaurant business in Ukraine]. *Progressive Science and Achievements: 3rd ISPC (May 16–18, 2024; Doha, Qatar)*, vol. 200, pp. 24–27. Available at: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/6178> (accessed January 28, 2025) (in Ukrainian)
9. Krupka M., Vankovych D., Kulchytskyi M. (2024) Bankivske kredyтування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України [Bank lending to priority sectors of the economy in the mechanism of implementation of the financial policy of Ukraine]. *Економіка та суспільство – Economy and society*, vol. 60. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21> (accessed January 18, 2025)
10. Pavlyshyna N.M., Deinychenko O.V. (2024) Vplyv kredytnoi diialnosti bankiv na rozvytok realnogo sektoru ekonomiky [Influence of banks' credit activity on the development of the real sector of economy]. *Ефективна економіка – Effective economy*, vol. 7. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.74> (accessed January 16, 2025)
11. Розподіл кредитів, наданих суб'єктам господарювання в національній та іноземній валюті за розміром суб'єкта господарювання та видами економічної діяльності, шхо класифікуються за розділами, з

nykh nepratsiuiuchykh u vyznachenni, navedenomu v Polozhenni № 351 [Breakdown of loans granted to business entities in national and foreign currencies by size of the business entity and types of economic activity classified by sections, including non-performing as defined in Regulation No. 351]. Available at: https://bank.gov.ua/files/stat/Loans_MSE_KVED.zip (accessed February 02, 2025)

12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2024) *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy 2023* [Statistical Yearbook of Ukraine 2023]. (in Ukrainian)
13. Ukraine: Firms through the War. November 28, 2023. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/56478284-da0c-4f4d-ac9c-10d12870564e/content> (accessed January 21, 2025)

Стаття надійшла до редакції 01.03.2025

Ulyana Novak

PhD in Economics, Docent,
Associate Professor of Accounting, Finance, Hotel
and Restaurant Business Department,
Ukrainian National Forestry University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

Vasyl Mandryk

PhD in Economics, Docent,
Associate Professor of Accounting, Finance,
Hotel and Restaurant Business Department,
Ukrainian National Forestry University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9367-1617>

Halyna Hovda

PhD in Economics,
Associate Professor of Accounting, Finance,
Hotel and Restaurant Business Department,
Ukrainian National Forestry University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-9546>

FINANCING OF THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS IN UKRAINE: THE ROLE OF BANK LOANS

Objective. The study aims to identify the challenges of financing the hotel and restaurant business in Ukraine, analyze the factors limiting access to bank loans for these enterprises, and propose recommendations for improving bank lending in this sector. **Methods.** The research employs a combination of qualitative and quantitative methods, including statistical analysis, comparative analysis, and expert assessment. Data from official statistical sources, financial reports of hotel and restaurant enterprises. **Results.** The findings reveal that the hotel and restaurant sector in Ukraine faces significant financial constraints, primarily due to high interest rates, strict bank requirements, and insufficient liquidity for collateral. The war has further exacerbated these issues, leading to a sharp decline in credit availability. Medium-sized enterprises experience the most financial difficulties, with 69% of them already having debt obligations or expecting new ones. Small enterprises also struggle due to limited access to external financing and declining revenues. The research highlights that 63% of businesses in this sector report severe financial problems, hindering their recovery and expansion. **Scientific novelty.** The study provides an in-depth analysis of the transformation of credit relations in wartime conditions and their impact on the financial stability of the hotel and restaurant sector. It identifies key risks associated with lending to enterprises in this industry and offers new insights into the effectiveness of existing financial support mechanisms. The study evaluates the structure and dynamics of bank loans allocated to the sector, emphasizing the need for policy adjustments. **Practical significance.** The research findings can serve as a foundation for recommendations aimed at improving access to financial resources for hotel and restaurant businesses in Ukraine. The study suggests that targeted credit programs and state-backed guarantees can enhance the sector's financial resilience. Understanding these challenges and developing a robust financial strategy can help businesses increase their chances of obtaining the necessary funding, ensuring sustainable growth and economic recovery.

Keywords: financing, bank lending, bank, loan, hotel and restaurant business.